

MIECZYŚLAW CZEKALSKI

Comptonia peregrina (L.) COULTNER

Comptonia peregrina (L.) Coultner należy do roślin bardzo mało rozpowszechnionych. U nas w kraju *Comptonia* jest prawie nieznaną.

Podczas pobytu w Norges Landbrukshögskole (Wyższa Szkoła Rolnicza) w Vollebek w Norwegii w 1967 r. miałem możliwość oglądania tej rośliny, której dwa egzemplarze rosną w szkolnym parku — arboretum.

Comptonia należy do rodziny *Myricaceae*, w której według większości autorów tworzy odrębny rodzaj — *Comptonia* (L.) Her. lub *Comptonia* Banks — z jednym gatunkiem *Comptonia peregrina* (L.) Coultner. Rodzaj *Comptonia* wyraźnie odróżnia się od pozostałych rodzajów w rodzinie *Myricaceae* zarówno kształtem liści, jak i zmienną w szczegółach budową kwiatów. Nazwa rodzaju *Comptonia* pochodzi od nazwiska biskupa Londynu Henry Comptona żyjącego w latach 1662—1713, wielkiego miłośnika ogrodnictwa.

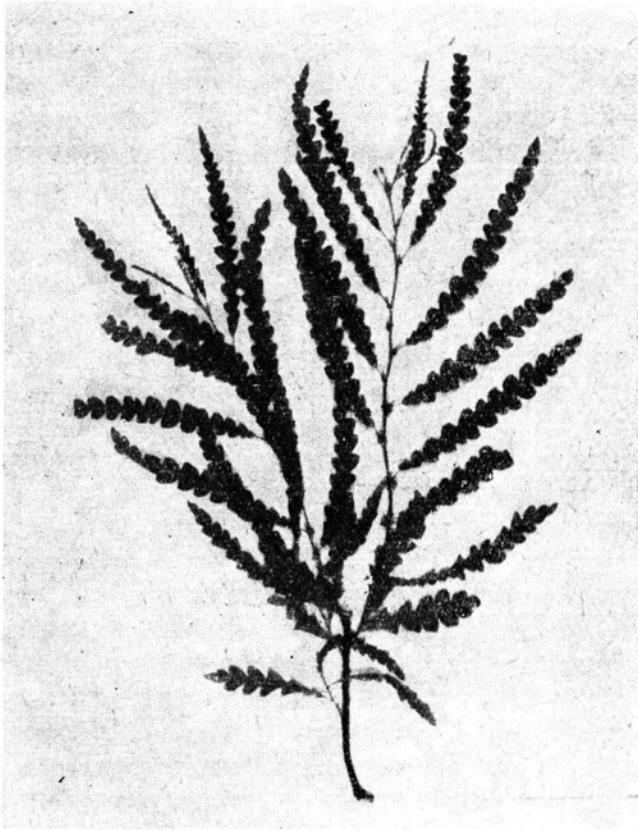
Comptonia peregrina (L.) Coultner znana jest w literaturze pod wieloma synonimami, np. *Myrica asplenifolia* L. — najczęściej, *Liquidambar asplenifolium* L., *Myrica Comptonia* De Cand., *Comptonia asplenifolia* Ait. i innymi.

Znana jest również *Comptonia* z flor kopalnych, przede wszystkim z miocenu a także z formacji starszych.

Obecnie w stanowiskach naturalnych występuje *Comptonia* w lasach wschodniej części Ameryki Północnej, od Nowej Sztetlandi i Saskaczewanu do Północnej Karoliny oraz stanów Indiana i Michigan. Rośnie tutaj na suchej glebie, głównie w terenach górzystych. Dobrze rozwija się również na glebach piaszczystych i torfowych.

Rośliny *Comptonia peregrina* (L.) Coultner tworzą krzewy wysokości 0,5—1 m o kulistym pokroju. Pędy najczęściej wzniesione, wysmukłe i kruche. Młode pędy zielone do brązowzielonych, filcowato owłosione, starsze zaś brązowe do brązowoczarnych. Pączki liściowe brązowe, pokryte orzęsionymi łuskami. Liście lekko skórzaste, z krótkim filcowato owłosionym ogonkiem, wąskowydłużone lub wąskoliptyczne albo wąskolancetowate, u podstawy zwężone, tępe lub zastrzone, bądź też na obu końcach równomiernie zwężone, pierzastoklapowane, z wąskimi, rzadko

szerszymi wycięciami, 4 — 12 cm długości i 5 — 8 mm szerokości, po górnej stronie błyszczące, ciemnozielone, nagie lub skąpo owłosione, od dołu jasnozielone do jasnoszarzielonych z wyraźnym nerwem głównym, mniej lub więcej ściśle i miękko owłosione, zimozielone. Przylistki u podstawy półsercowate, wąskowydłużone do sztyldastych, zielone, później błoniaste i brązowe. Rośliny dwupienne

Gałązka *Comptonia peregrina* (L.) Coultner

rzadziej jednopienne. Kwiaty męskie zwykle zebrane w walcowate 6 — 12 mm długości kłosy z brązowymi puszczelawatokształtnymi orzęsionymi łuskami okrywającymi. Pręcików najczęściej 4 (rzadziej mniej, 3, lub więcej — do 6). Kwiaty żeńskie z dwoma podkwiatkami, zebrane w kłosy, ale krótsze niż kwiatostany męskie. Kwitnie na początku maja. Owocem jest mały, podłużnie okrągły pestkowiec, barwy złocistożółtej, nieco błyszczący. Nasiona drobne, bez tkanki zapasowej. Garnitur chromosomów wynosi $2n = 16$.

Do uprawy została *Comptonia* wprowadzona w roku 1714 w Ameryce Północnej.

Regularny, kulisty pokrój i delikatne paprociowate, zimozielone liście (podobne do liści *Asplenium viride* Huds.) stanowią o jej wartości ozdobnej. Nadaje się ona do sadzenia jako soliter na trawnikach, do ogrodów skalnych, do tworzenia półnaturalnych niskich żywopłotów itp. Rośnie dobrze w półcieniu, lecz nie znosi bezpośrednio zbyt wilgotnych gleb. Rozmnażać można *Comptonię* z nasion, a także z sadzonek półzdrewniałych lub zdrewniałych.

Exemplarze *Comptonii*, które oglądałem w Norwegii — jak dotychczas nie wykazują żadnych uszkodzeń mrozowych.

Vollebekk położony jest w południowo-wschodniej części Norwegii, w odległości 30 km na południe od Oslo. Klimat tej części Norwegii charakteryzuje się surowymi zimami i stosunkowo ciepłym latem. Roczna suma opadów wynosi 1120 mm.

W Leningradzie *Comptonia* przemarza.

Z terenu naszego kraju żadnej informacji o uprawie *Comptonii* nie znalazłem. Nie podają tej rośliny również autorzy Drzewoznawstwa z 1955 roku.

Katedra Botaniki WSR Szczecin

LITERATURA

- Arnold Ch. A., 1947. An introduction to Paleobotany. S. 362, New York and London.
- Ascherson P., Graebner P., 1908—13. Synopsis der Mitteleuropäischen Flora. S. 351—355, Leipzig.
- Białobok S., Hellwig Z. i inni. 1955. Drzewoznawstwo. S. 162, Warszawa.
- Chadefaud M., Emberger L., 1960. Traite de Botanique Systematique. T. II. Fasc. I, S. 445—447, Paris — VIe.
- Czekalski M., 1967. Wrażenia z pobytu w Norwegii (w druku).
- Dierewia i kustarniki S.S.S.R., 1951. T. II. S. 217—221, Moskwa-Leningrad.
- Dippel L., 1892. Handbuch der Laubholzkunde. T. II. S. 313—316, Berlin.
- Encke F., Pareys Blumengärtnererei. T. I. S. 510—511, Berlin und Hamburg.
- Engler A., Prantl K., 1908. Die natürlichen Pflanzenfamilien, Nachtrage II und III zum II. — IV. Teil. S. 93, Leipzig.
- Hegi G., Illustrierte Flora von Mittel — Europa. T. III. S. 10—12, München.
- Krüssmann G., 1962. Handbuch der Laubgehölze. T. II. S. 136—137, Berlin und Hamburg.
- Reiseater O., 1965. Lignosene i parken ved Norges Lanbrukshøgskole. Vollebekk.
- Szafer W., Kostyniuk M., 1962. Zarys paleobotaniki. S. 229—232, Warszawa.